

ASKERÎ EĞİTİM TARİHİ AÇISINDAN HARP KÖPEKLERİNİN TALİM VE TERBİYESİ

Öz: Tarih boyunca tarım, taşıma, ulaşım, spor ve eğlence gibi pek çok alanda insan hayatını kolaylaştırmak amacıyla köpeklerden istifade edildiği bilinmektedir. Askerî hedeflere ulaşmak amacıyla kullanılan köpeklerin ise genellikle refakat, koruma, hedef tespiti, arama, kurtarma, iz takip, haberleşme, taşıma ve bekçilik gibi görevleri üstlendikleri görülmektedir.

Türkler de köpekleri, sadece efsanelerinde dillendirmekle kalmamış, askerî alan amaçlı kullanımları doğrultusunda eğitime tabi tutmuşlardır. Köpeklerin istenen seviyede yetiştirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği çeşitli talimnamelerin yanı sıra ders kitabı niteliği taşıyan askerî yayınlar iç hizmette kullanılmıştır. Bu çalışmada, Türk askerî eğitim sistemi özelliklerinin, 1925 yılında yayımlanan “Vesâit-i Muharebeden Köpek ve Talim ve Terbiyesi” başlıklı ders kitabı olarak okutulan talimnamenin verileri doğrultusunda köpek eğitimi özelinde ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman incelemesi” metodu kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucu, Türkiye’de halen terör ve asayiş gibi birçok önemli görevde yer alan köpeklerin askerî sahada kullanılmasına yönelik verilmiş olan eğitim usul ve esasları tespit edilmiştir. Bu bulgular, Türklerin tarihsel süreçte harp köpekleri de dâhil olmak üzere askerî eğitime verdikleri önemi ortaya koymuştur. Hatta harp köpeği eğitimi hususunda çağdaşı bulunduğu devletleri yakaladığını, bazı ilklerle öne geçtiğini ve bu alandaki verileri atfedilen önem ve kurumsallaşma doğrultusunda yazılı aktarmayı başardığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Askerî Eğitim, Harp Köpekleri, Köpek Talimi ve Terbiyesi, Muharip Köpek.

TRAINING EXERCISES OF WAR DOGS IN TERMS OF MILITARY TRAINING HISTORY

Abstract: Throughout history, it has been documented that dogs have been used to facilitate human life in many areas such as agriculture, transportation, sports and entertainment. It is seen that dogs used to reach military targets generally undertake tasks such as escort, protection, target detection, search, rescue, tracking, communication, transportation and guarding.

The Turks not only mentioned dogs in their legends, but also trained them for military use. Military publications containing textbooks as well as various manuals defining the procedures and principles regarding the training of dogs at the desired level were used in the internal service. This study aims to put forward the qualities of the Turkish military training system, particularly dog training, in accordance with the

Yücel ÖZTÜRK

(Doç. Dr.)

<https://orcid.org/0000-0001-7540-7030>

yozturk1526@gmail.com

Millî Savunma Üniversitesi Kara Harp

Okulu Dekanlığı

Geliş Tarihi: 07.06.2024

Kabul Tarihi: 26.12.2024

Özgün Makale

DOI: 10.46953/askeritarih.1497836.

data included in the manual that was taught as a textbook titled “Vesâit-i Muharebeden Köpek ve Talim ve Terbiyesi” [Dog as a Battle Instrument and Its Training Exercises], published in 1925. The “document review” method, one of the qualitative research methods, was used in the study. As a result of the analysis of the data, the training procedures and principles have been determined for the use of dogs in the military field, which are currently involved in many important tasks such as counterterrorism and public order missions in Turkey. These findings reveal the importance attached by the Turks to military training and war dogs throughout the historical process. These findings further bring to light that Turks have caught up with other contemporary states in war dog training, even forged ahead with some first-ever achievements and succeeded in written transfer of the data in this field in line with the related significance and institutionalization attributed to it.

Key Words: Military Training, War Dogs, Dog Training Exercises, Combat Dog.

Giriş

Binlerce yıldır insanlar tarafından evcilleştirilen hayvanlar, tarım, ulaşım, spor ve eğlence gibi çeşitli alanlarda insanlığa büyük faydalar sağlamıştır. Köpekler, evcilleştirilen ilk hayvanlar arasında yer almakla birlikte, insanlarla yaşamaya alışarak onları düşmanlarına karşı koruma, taşıma, eğlence, avlanma ve bekçilik gibi çeşitli işlerde hizmet etmişlerdir. MÖ 4.000 yılında Mısırlıların, ardından Hunların ve Romalıların köpekleri askerî amaçlarla eğitip savaşlarda kullandıkları bilinmektedir. Barut ve ateşli silahların gelişmesiyle birlikte, köpeklerin koku alma yeteneklerinden yararlanılarak iz takip ve bekçilik hizmetlerinde de kullanıldıkları görülmektedir.¹

Köpeklerin hassas koku alma ve işitme duyusu, insanlar ile yakın ilişki kurma, sosyalleşebilme kabiliyetleri ve eğitilebilir olma özellikleri onların belirli ilkeler doğrultusunda yetiştirilerek insanlığın hizmetine sunulmasına olanak vermiştir. XIX. yüzyılda köpeklerin eğitimi konusunda bilimsel gelişmelerin ve ilerlemelerin yansımaları olarak; Amerika’da 1835 yılında Siminole Savaşı’nda ilk köpek kolordusu kurulmuş, 1884 yılında ise Almanya’da Mechernich’de köpek yetiştirmek üzere ilk askerî okul açılmıştır. 1885 yılında ise ilk kez köpek yetiştirme el kitabı yazılmıştır.² Bu çalışmalar doğrultusunda köpeklerin sağlık, beslenme, eğitim, bakım ve görevlerine ilişkin doğumundan ölümüne kadar ilkeler belirlenmiş, köpeklerin güvenlik

¹ Makbule Sarıkaya; “Askerî Tarih Açısından Önemli Bir Belge: Harp Köpeği Talimatnamesi”, Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi, 14, 2009, s. 36.

² Türel Özkul- Halis Yerlikaya; “Tarih Boyunca Savaşlarda Hayvan Kullanımından Örnekler”, Veteriner Hekim Derneği Dergisi, 79/ 1, 2008, s. 33-34.

ve askerî hizmetlerde kullanılmasına yönelik çok sayıda araştırma yapılmıştır. Özel eğitimlerle yetenekleri geliştirilen köpekler, haberleşme, nöbet tutma, düşmanın yerini bulma ve yaralı-kayıp askerlere ulaşma gibi hizmetlerde askerî kuvvetlerin işini kolaylaştırmışlardır. Askerî amaçlarla yetiştirilen bu köpekler, savaş zamanlarında silahlı kuvvetlere büyük yararlılıklar sağlamıştır. Örneğin 1898 yılında İspanya-Amerika Savaşı'nda köpekler gözcülük yapmış, 1904 yılında Rusya-Japonya Savaşı'nda ambulans hizmeti vermiş, Balkan Savaşlarında ise bekçilik ve nöbetçilik görevlerinde kullanılmıştır.³

Türk ordusu, köpeklerin askerî amaçlarla eğitilmesi ve kullanılması konusuna çağdaşlarıyla paralel olarak büyük bir önem vermiştir. Türk askerî yapısının teşkilatlanma ve kurumsallaşma sürecinde, köpek eğitiminin merkezi bir rol oynadığı açıkça görülmektedir. Askerî unsurların eğitime verilen önem, başarıya ulaşmada kilit bir faktör olarak belirginleşmiştir. Bu bağlamda, insan eğitimi öncelikli hedef olarak belirlenmiş; ancak, diğer hayvanların da askerî operasyonlarda kolaylaştırıcı bir rol oynadığı göz ardı edilmemiştir. Askerî operasyonları destekleyen hayvanların eğitime yönelik büyük bir özen gösterilmiştir. Zamanın koşulları ve teknolojik gelişmeler dikkate alınarak, eğitilecek unsurların doğru belirlenmesi ve kapsamlı bir müfredat hazırlanması prensibi benimsenmiştir. Eğitimin en güçlü silah olduğu bilinciyle, eğitim süreçlerinin ve eğitilen unsurların başarısı hedeflenmiştir. Bu eğitim yaklaşımı doğrultusunda, köpeklerin istenen seviyede yetiştirilmesi için yöntem ve prensipleri içeren çeşitli talimnameler geliştirilmiştir.

Çalışmada da Türk eğitim sistemine dâhil edilmiş ve birçok faydalı hizmet sağlamış olan insan harici destek unsuru olarak köpekler ve eğitimi ele alınmıştır. Bu kapsamda Türk askerî eğitim tarihinin bir parçası ve gelişmişliğinin yansımaları olan köpek eğitim süreci, 1925 yılında yayımlanan “Vesâit-i Muharebeden Köpek ve Talim ve Terbiyesi”⁴ başlıklı talimname çerçevesinde ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Türkiye’de önemli görevlerde kullanılan köpeklerin eğitime dair yayımlanan eski kaynaklardan biri olan bu eser, “Tarihçe”, “Köpeklerin Cinsleri”, “Köpeklerin Gıdası, İskân ve İhtimamat”, “Muhabere Köpeklerinde Teşkilat”, “Talim ve Terbiye”, “Tatbiki Misal” ve “Mütalaât-ı Umumiye” ana başlıklarından oluşmaktadır:

1. Tarihçe

“Tarihçe” başlıklı ilk bölümde, çağdaş devletler ve Türkler tarafından askerî amaçlarla köpek kullanım süreci incelenmiştir. Veri akışının sınırlı olduğu bir dönemde, köpeklerin kullanıldığı alanlar ve bu kullanımın esasları,

³ Özkul-Yerlikaya; age., s. 35.

⁴ Nuri Halil; Vesâit-i Muharebeden Köpek Talim ve Terbiyesi, İstanbul, Necmi İstiklal Matbaası, 1341.

farklı kültürler ve medeniyetler örnekleriyle detaylandırılmıştır. Eserin yazıldığı dönemin tarih yazım anlayışına göre, köpeklerin askerî kullanım süreci antik Yunan ile başlatılmıştır. Köpekler, antik Yunan ve Romalılar döneminde ordugâhların ve tabyaların güvenliğini sağlamak için nöbetçi, bekçi ve kolcu gibi çeşitli hizmetlerde görev almışlardır. Yunan ve Roma gibi kadim milletler, savaşlarda köpeklerden büyük ölçüde yararlandıkları için, Grek Kopay köpekleri gibi özel yetiştirilen köpekler Galya Muharebelerinde büyük başarılar elde etmişlerdir.⁵ Bu başarı, köpeklerin askerî hizmetlerde kullanılmasının önemini artırmış ve köpeklere karşı köpekle karşılık verme uygulaması yaygınlaşmıştır. Hatta Mora şehirlerinde dağ köpeklerinden oluşan askerî grupların, 1467’de Burgonya (Fransa) köpekleriyle savaştıkları belirtilmiştir. İskoçya köpekleri, bu dönemde savaşlardaki kullanımlarıyla büyük bir şöhrete kavuşmuştur. Fransızlar ise İspanya muharebesinde köpekleri kale muhafızları olarak kullanmış, Cezayir’in fethinde ise öncü ve keşif kuvveti olarak görevlendirmiştir.⁶ Lidya Kralı Alyette, ordusunda istihdam ettiği harp köpekleri sayesinde daima zafer kazanmış, Makedonya Kralı Filip ise özel olarak yetiştirdiği köpeklerden vahşi, yağmacı, soyguncu ve kaçakçı unsurların takibinde yararlanmışlardır.⁷

Köpekler, Türkler ve Müslümanlar için vefakâr bir hayvan olarak kabul edilmiştir. Türkler, obalar hâlinde konar-göçer yaşam tarzı sürerken bekçilik, avcılık ve muhafızlık gibi birçok hizmeti köpekler aracılığıyla sağlamışlardır. Hatta köpeklerin insanlara hizmetlerinden dolayı bazı âyetlerde cennete gireceklerine işaret edilmiştir.⁸ Bu doğrultuda, Mâide Sûresi’nde köpeklerin eğitimi ve terbiyesi hakkında bilgiler verilmiştir. Asr-ı Saadet Dönemi’nde İran’daki Mecûsiler, köpekleri insanlara gösterdikleri vefakârlık nedeniyle kutsal hayvan kabul etmiş ve onlara hikmetli davranışlar atfetmişlerdir. İslamiyet ise bu anlayışı reddetmiş, ancak köpeklerden her zaman ve mekânda sürüyü, tarlayı koruma ve avcılık faaliyetlerinde yararlanılmasına izin vermiştir.⁹ 1769 ve 1774 seferlerinde Türk askerî birliklerinde birçok köpek bulundurulmuş ve ordugâhı koruma, gözcülük ve güvenlik görevlerinde kullanılmışlardır. 1810 yılında Rusya Muharebesinde Osmanlı ordusunda köpekler kilitli eşyaları korumuşlardır. Balkan Harbi sırasında da sınır kulelerinde nöbetçilik gibi görevlerde yer almışlardır.¹⁰ 1826 Alman menşeli

⁵ Cihangir Gündoğdu; “Savaşın Meçhul Aktörleri: Osmanlı Cihan Harbi Seferberliğinde Hayvanlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 53, 2022, s. 62-63.

⁶ Abdurrahim Ekinci; “Kur’an’da Hayvanların Zikredilmesinin Hikmetleri”, *Sırat*, 2/2, 2021, s. 5.

⁷ Halil; *age.*, s. 5.

⁸ *age.*; s. 4.

⁹ *age.*; s. 4.

¹⁰ Sarıkaya; *age.*, s. 36.

savaş köpeklerinin eğitimi büyük önem kazanmış ve ihtiyat alayındaki köpek müfrezeleri olumlu sonuçlar elde etmiştir.¹¹

Finlandiyalıların yetiştirdiği köpekler, süvari hayvanlarının üzerine atlayarak burunlarını yakaladıkları için, bu eğitimle süvari unsurlarını etkisiz hâle getirmek amaçlanmıştır. Bu eğitim sayesinde süvari unsurlarının devrilmesi ve üzerindeki savaşçının etkisiz kılınması sağlanmıştır. İspanyolların Amerika kıtalarını fetihlerinde köpeklerden yararlanmışlardır. Hatta bu başarı için insan parçalamaya alıştırmış köpek alayları 2 binden fazla esir Amerikalıyı parçalamıştır.¹² İspanya Hükûmeti, Faksa Malka (Malaga) Muharebesi'nden sonra vatana hizmetlerinden dolayı köpeklere maaş bağlamıştır.¹³ Napolyon ise İspanya Muharebesi'nde kalelerde köpeklerden koruma, gözetleme ve nöbet gibi alanlarda yararlanmış, Mısır seferinde ise daha fazla faydalanabilmek için köpeklerle birlikte eğitilmiş askerleri görevlendirmiştir. Almanlar, 1884'te köpeklerden azami fayda sağlamak için araştırmalar yapmaya başlamış, 1889 yılında Silezya'da özel olarak yetiştirilen 16 köpekle yapılan tatbikatlardan elde edilen tecrübelerle farkındalıkları artmıştır. Fransızlar ise 1887 ve 1890 yıllarında Mülazım Joppen tarafından yapılan tatbiki eğitimlerden sonuç alamamış, ancak Yüzbaşı Lut (Lotte) tarafından yetiştirilen köpeklerle garnizon civarında yapılan tatbikatlardan olumlu sonuçlar elde etmiştir.¹⁴ Talimnamede yer alan ve köpeklerin kullanımı ile eğitim süreçlerinin geliştirilmesi yolunda atılan adımların başında gelen benzeri tatbikatlar, -Fransa ordusu tarafından-tarihleri ve konu kapsamları ile aşağıdaki biçimde yer almıştır:

- 12 Ağustos 1909'da gece ve gündüz olacak şekilde muhabere ileri karakolları ile irtibatın tesis edilmesi.

- 13 Ağustos 1909'da tekrar gece ve gündüz olacak şekilde muhabere ileri karakolları ile irtibatın tesis edilmesi.

- 30 Ağustos 1909'da yürüyüş icra eden bir kolluk (güvenlik) kuvvetinin yürüyüş kolları arasında irtibatın tesis edilmesi.

- 31 Ağustos 1909'da arızalı (engebeli, çeşitli arazi arızasının bulunduğu) arazide ve uzak mesafede bulunan unsurlar arasında irtibatın tesis edilmesi.

¹¹ Halil; age., s. 4.

¹² Ayşe Yazar; "Latin Amerika'da İspanyol Sömürgeciliği ve Simon Bolivar'ın Bağımsızlık Mücadelesi", History Studies Dergisi, 5/1, 2013, s. 393.

¹³ Harp Köpeği Talimatnamesi; Kars, Sarıkamış Şark Cephesi Matbaası, 1337, s. 1.

¹⁴ Phillips Gervase; "Animals In and At War", The Routledge Companion to Animal-Human History, Hilda Kean ve Philip Howell (Ed.), Routledge, Taylor & Francis Group, Londra, 2019, s. 434.

- 23 Temmuz 1909 da Meydan Muharebesi'nde irtibatın tesis edilmesi.¹⁵

Bu tatbikatların başarıyla sonuçlanması üzerine başta Fransa olmak üzere diğer devletlerde de köpeklerle muharebe konusuna önem verilmeye başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında, İtilaf Devletleri ordularında çeşitli nişanlarla ödüllendirilip çavuşluğa terfi ettirilen birçok köpek bulunmaktaydı. Ancak, günümüzde -XX. yüzyılım ilk çeyreği- Fransızların köpekleri savaş alanında kullanmaktan büyük ölçüde vazgeçmelerinin nedeni, çok fazla teknolojik araca sahip olmalarıdır.¹⁶ Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlar, köpek teşkilatına büyük önem vermişlerdir. Örneğin Sedan Taarruzu'nda kritik öneme sahip bir raporu zamanında yerine ulaştırmayı başaran bir köpek, fedakârlığından dolayı croix de fer (demir haç)¹⁷ nişanı ile ödüllendirilmiştir. Yunanlar da muharebelerde köpek kullanımına önem vererek, özel olarak yetiştirdikleri köpekleri Anadolu'ya getirmiş ve bu köpekleri ileri muharebe karakollarında ve hatlar arası güzergâhlarda istihdam ederek büyük fayda sağlamışlardır.¹⁸

Millî Mücadele yıllarında Türk kuvvetlerinin I. Ordu bölgesinde köpeklerin savaşta kullanımına önem verilmiş ve pek çok köpek toplattırılmıştır. Ancak zaman yetersizliğine -savaşın başlamış olmasına-bağlı olarak yeteri kadar talim ve terbiye edilemediğinden istenildiği ölçüde fayda sağlanamamıştır.¹⁹

2. Köpeklerin Cinsleri

Köpeklerin muharebe sahasında etkin kullanımı maksadıyla hazırlanması öngörülen eğitim müfredatına katkı sunacak önemli bir husus olan köpek cinsleri de talimnamede ikinci başlık olarak yer almıştır. “Köpeklerin Cinsleri” başlığı altında verilen bu kısımda birçok türü olan köpeklerin ağırlıklı olarak yabancı hayatta olmaları sebebiyle Türkiye’de sadece tazı ve zağar, Güneydoğu Anadolu’ya has tüylü olanlardan ve çoban köpeği dışında başka bir cinsin tayin ve tespit edilemediği belirtilmiştir.²⁰

Dünyada alanın uzmanları tarafından tespit edilen köpek cinsleri ise “Tavşan avına mahsus Bloodhound, Güneydoğu Anadolu taraflarına mahsus Türk Tazısı, Yunan Tazısı, Danua, Mastiff, Blue Dog, Saint Bernard, Tosa Inu, Malta Finosu, Grand Chien D’Artois, İngiliz tazısı ve Çoban köpeği,

¹⁵ Halil; age., s. 6.

¹⁶ age.; s. 6.

¹⁷ Croix de fer (Demir Haç), ilk kez Prusya Kralı III. Friedrich Wilhelm tarafından 10 Mart 1813 tarihinden itibaren verilmeye başlanmış Alman savaş nişanıdır. Alman mimar ve ressam Karl Friedrich Schinkel tarafından tasarlanmıştır. Napolyon Savaşları, Fransa-Prusya Savaşı, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında savaşta yararlılık gösterenlere verilmiştir.

¹⁸ Halil; age., s. 7.

¹⁹ age.; s. 5.

²⁰ age.; s. 7.

Airedale Teriyeri, Giant Schnauzer, Gaskon, İspanyol Becerrillo, Belçika Malinois köpeği” şeklinde sıralanmıştır.²¹ Bunun yanında köpeklerden haberleşme aracı olarak istifade edilmesi uygun görüldüğü takdirde Avrupa’da savaş için yetiştirilen köpeklerden hangisinin daha başarılı olduğu tespit edilerek memlekette çoğaltılması için uygun miktarda getirilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Türkiye’de bulunan hassas çoban köpeklerinin ya da herhangi bir başka cins köpekten haberleşme aracı gibi basit görevler konusunda istifade etmenin mümkün olduğu konusunda da tavsiyede bulunulmuştur.²²

3. Köpeklerin Gıdası, İskân ve İhtimamat

Köpeklerin beslenmesi, barınması ve bakımı hakkında detaylı açıklamaların yapıldığı “Köpeklerin Gıdası, İskân ve İhtimamat” başlıklı üçüncü bölümde, Avrupa orduları ile Türk ordusunun köpeklerin beslenmesi ve bakımı konusunda nasıl tutum ve davranışlar sergiledikleri karşılaştırılmıştır. Avrupa ordularında ve köpeklerin görev aldığı diğer kurumlardaki beslenme düzenlemelerinde, köpeklerin gıda ihtiyaçlarına büyük bir özen gösterilmektedir. Ancak, ülkemizde bu özen aynı ölçüde sağlanamamaktadır. Bu durumda, en azından yemek artıkları, kırıntılar, kalan ekmekler, sofa artıkları, kazan veya karavana bulaşıkları gibi gıda atıkları ile kemik ve et parçalarının uygun bir yöntemle verilmesi gerekmektedir. Köpeklere verilecek tüm gıda kalıntılarının, kaynatılarak elde edilen su ile karıştırılıp çok sıcak olmamak kaydıyla yedirilmesi uygun olacaktır. Ancak, mısır unundan yapılan çorba ve zeytinyağlı yemeklerin köpeğe verilmesi, uyuz olmasına yol açabileceği için tavsiye edilmez. Öte yandan su, sindirimi kolaylaştıracaktır.²³

Köpeklerin iskânı ve bakımı konularında yapılması gerekenler ise şu şekilde sıralanmıştır:

a. Karargâh veya kışla içerisinde serbestçe yatacakları büyüklükte birer kulübeleri olmalı,

b. Seferde ve kulübe yapılması mümkün olmayan hâllerde yeterli genişlikte bir çukur kazmak ve içine kuru ot koymak suretiyle müstakil yerler yapılmalı,

c. Köpeklerin kavga etmemeleri için kulübeler veya çukurların arası münasip miktarda açık mesafede bulunmalı,

²¹ age.; s. 7-8.

²² Halil; age., s. 8.

²³ age.; s. 8.

ç. Sabah taliminden-eğitiminden önce ve sonra hafif bir tımar (derisi temizlenme ve rahatlatma için taranmalı- fırçalanmalı), akşam taliminden-eğitiminden sonra ise geniş kapsamlı tımar yapılmalı,

d. Yaz günlerinde her gün suya sokularak banyo yapması sağlanmalı, muharebe eğitimleri/talimleri esnasında da pek çok kere suya maruz bırakılmalı, pire vb. haşerelerden korumak için ara sıra sevilmeye tarzı ile üzerleri ve yattıkları yerler dezenfekte edilmeli,

e. Köpeklerin yattıkları mahaller daima şiddetli rüzgarlardan uzak bulundurulmalı, altlarına konulan ot veya malzemenin daima kuru ve temiz bulunmasına azami özen gösterilmeli.²⁴

4. Muhabere Köpeklerinde Teşkilat

Talimnemenin muharebelere yönelik kullanımı düşünülen köpeklerin birimlerde yürütecekleri faaliyetlerin usul ve esaslarını belirlemek üzere gidilecek teşkilatlanmanın anlatıldığı “Muhabere Köpeklerinde Teşkilat” başlıklı dördüncü bölümü, askerî birliklerdeki kuruluş yapısını içermektedir. Bu doğrultuda her askerî kıtada ve karargâhta muhakkak köpek bulundurulması gerekmekte, bu birimlerde uygun olan köpek cinslerinin belirlenerek talim ve terbiye edilmesi zorunludur. Askerî birimlerde bulunarak talim ve terbiyeye tabi tutulacak köpekler,

a. Telefon muhaberesinin düşman tarafından işitilme tehlikesi ile telefon ve hatlarının herhangi bir arızaya uğraması durumlarında,

b. Emir erlerinin haber getirip götürmelerinin müsait olmadığı hâllerde, sarp ve tehlikeli arazilerde, büyük harp sahalarında, müthiş top atışı altında iken²⁵

1. Acil emir veya haberlerin taşınmasında,

2. Gümrük kaçakçılarının, hudut mütecavizlerinin, eşkiya ve benzeri şahısların araştırılıp tutuklanmaları için,

3. Karakollarda emniyet vazifelerinde,

4. Keşif hizmetlerinde,

5. Yaralıları arayıp bulmada, yaralıların yerlerini sıhhiye görevlilerine haber vermede,

6. Cephane, sargı, malzeme vesaire taşımada,

²⁴ age.; s. 9.

²⁵ age.; s. 9.

7. Telefon irtibatını temin etmede, telefon hatlarının işlerlik güvenliğini sağlamada,

8. Su kaynaklarının bulunduğu yerleri arayıp bulmada,

9. Birilerini belli yerlere ulaştırma / götürme gibi görevlerde kullanılabilir.²⁶

Talimnamede birliklerde bulunması gelen mevcutları içeren askerî teşkilat haricinde köpeklerle ilgilenecek ve eğitecek kişi sayısı ve bunun tayininin nasıl yapılacağı da ayrıntıları ile belirtilmiştir. Buna göre:

a. Sabit iki nokta arasında,²⁷

b. Biri değişken diğeri sabit iki nokta arasında,²⁸

ç. Birlikler arasında irtibatı/haberleşmeyi tesis için her kıtada (bahsedilen yerdeki askerî teşkil):

1. Kolorduda (fırkalar²⁹ için) 3 köpek,

2. Kolordularda (3'ü alaylar 1'i ise kolordu bünyesinde irtibat/muhabere tesisi için) 4 köpek,

3. Alayda (3'ü taburlar 1'i fırka ile muhabere için) 4 köpek,

4. Taburda (3'ü bölükler, 1'i ise alayla /fırka ile muhabere için) 4 köpek,

5. Bölüklerde (3'ü takımlar 1'i ise tabur ile irtibat/muhabere için) 4 köpek bulundurulmalıdır.³⁰

d. Her köpeğin tüm işlemleri için en az üç kişi (asker) belirlenmelidir. Ancak hem köpek hem de asker bakımından istenilen sayılara dönemin şartları elverişli olmadığından yerine getirilemediğine değinilmiştir. Uygulamanın ise mevcut olan köpeklerin, ya bölük, tabur, alay erkânı³¹ ile fırka, kolordu,

²⁶ age.; s. 10.

²⁷ Örnek: Alay ile tabur kumandan mevkileri veyahut ileri de bulunan bir muhabere siperi arasında veyahut bir muhabere siperi ile topçu tarassut mevkileri veyahut bir köy ve karakol arasında irtibat tesisi ki köpek sabit iki nokta arasında bir mürebbiyeden mukabil mürebbiye gidip gelir.

²⁸ Örnek: Emniyet tertibatı alan bir kıtaatın ileriye sürülmüş bir postası ile küçük karakol arasında veya bir küçük karakol ile bir keşif kolu arasında irtibat temini veya sabit bulunan mürebbiyenin yanından alınarak ileri götürülür ve icap ettiği yerden bırakılarak geride mürebbiyenin yanına gönderilir. Veyahut mürebbiyelerinden biri ileride herhangi bir noktaya gitmiş bulunur köpekle istikamet gösterilerek salıverilirse köpek iz ve koku ianesiyle mukabil mürebbiyenin yanına gider. Bu vaziyette mukabil mürebbi köpeğin geleceği istikameti daima kontrol ederek köpeği uzakta iken çağırması ve bu sûretle fazla arayarak yorulmasına mâni olmalıdır.

²⁹ Tümenler.

³⁰ Halil; age., s. 11.

³¹ Alay erkânı, askerî bir terim olarak bir alayın (askerî birliğin) komuta kademesini ve yönetiminde görev alan subaylar ile diğer üst düzey personeli ifade eder. Bu kişiler, alayın yönetiminden, disiplininden, eğitiminden ve operasyonel faaliyetlerinden sorumlu olan üst düzey subaylar ve yardımcı kadrodan oluşur. "Erkan" sözcüğü burada, "yönetici kadro" ya da "komuta heyeti" anlamında kullanılır.

muhabere kıtasından uygun görülen kişilerin emrine verilerek talim ve terbiye edilmesi ya da bölüklere kadar tesis edilecek telefon irtibat hizmeti sırasındaki ayrıntı daha önce ve detaylı belirlenerek gerekli durumlarda köpeklerle iletişimi temin etmek üzere ilave eğitimci tayin edilmelidir.³²

e. Dört köpekli bölüklerde bunlardan üçünün her biri, bölüğün bünyesindeki takımlar veya bölük personeli olan subaylardan birer veya ikişerinin, kalan dördüncü köpeğin ise bir veya iki tabur personeli subayının mümkünse bölüktekiler ile aynı rütbede olanların emrinde³³ olmalıdır. Taburlar ise alaylar tarafından muharebenin ve mübarezenin/çatışmanın en şiddetli anlarında bile karargâhta bulunması gerekli olan miktardaki personel;

Taburda (bölükler için birer, alay personelinin emrinde de bir olmak üzere) 4 köpek,

Alayda (alayda her bir tabur için birer, tabur ve fırka muhabere bölüğünden seçilen iki nefer emrinde bir olmak üzere) 4 köpek,

Fırkada (fırkada alaylar için birer, muhabere bölüklerinden seçilen üç nefer (biri alay, biri fırka, biri kolordu muhabere bölüğünden) olmak üzere 4 köpek,

Kolordu muhabere bölüğünden 4 neferle fırkalar muhabere bölüklerinden birer veya ikişer nefer emrinde 4 köpek,

f. Muhabere müfrezesi şeklinde taksim edilerek eğitimci tayin edilmelidir.³⁴

Böyle yapılırsa köpeklerin topluca talim ve terbiyeleri daha esaslı ve verimli yapılmış olur. Fakat kolordu komutanlığı tarafından bütün köpeklerin iaşesinin bir arada bulundurulması mümkün olmadığından gerekli eğitimcilerin alayların, taburların ve bölüklerin emrine verilmesi gerekir.³⁵

5. Talim ve Terbiye

Talimnamenin “Talim ve Terbiye” başlıklı bölümü köpeklerin eğitim usul ve esaslarına ayrılmıştır. Özellikle köpek talim ve terbiyesinin sanıldığı kadar zor olmadığı, uygun cinsteki bir köpek ile en fazla iki aylık süre zarfında istenilen seviyeye gelineceği ve istenen fayda sağlanabileceği üzerinde durulmuştur. Köpekler, 6 ile 8 aylık iken eğitime başlandığında hayvanın

³² Halil; age., s. 11.

³³ Örnek: Köpeklerden ateş birinci takım, aslan ikinci takım, Kurt üçüncü takım, fındıkta taburla muhabere temin için ayrılırsalar, atışa birinci takım erkânından Hayri (hastalık vesair esbab dolayısıyla ve) Şadi bölük erkânından, Ramazan ve Bayram, ikinci takım erkânından filan ve filanla bölük erkânından Ramazan ve Bayram, Fındık'a (fındıka) tabur erkânından Recep ve Şabanla, bölük erkânından yine Ramazan Bayram mürebbi tayin olunmalıdır.

³⁴ Halil; age., s. 12.

³⁵ age.; s. 12.

dik başlılığının, kusurlarının kolayca ortadan kaldırılabileceği, kendi amirinin sesine ve işaretlerine göre arzu edilen tarzda hareket ettirilmesinin daha kolay olabileceği gibi konularda tavsiyelerde bulunulmuştur. Köpek talimlerinde eğitim sırasının önemine dikkat çekilerek şu sıralamaya uyulması gerektiği belirtilmiştir:³⁶

1. Hazırlık talimleri: Bu talimlerde köpek (talimhanelerde) belirlenen maksat dâhilinde yetiştirilmeli,

2. Tatbikat talimleri: Çeşitli arazi üzerinde ve seferi tatbikatlarda öğretilenler köpeğe bizzat ortamda yaptırılmalı,

Talim ve terbiye sırasında kullanılacak kelime ve talimatların fazla olmaması ve benzerlik göstermemesi konusunda hassas olunması gerektiği söylenmiş ve bu sözler ile işlemlere talimnameda şu şekilde yer verilmiştir:

- Köpeğin ayakta durması için; ayak (!)
- Köpeğin oturması için; otur (!)
- Köpeğin yatması için; yat (!)
- Köpeğin gelmesi için; gel (!)
- Köpeği göndermek için; oraya (!)³⁷
- Getirilen cismin verilmesi için; ver (!)
- Köpeğin sıçraması için; hop (!)
- Köpeğin koşması için; hop hop hop hop (!) vb.
- Köpeğin iz takip etmesi için; ara (!)
- Köpeğin hareketi beğenilmezse; olmadı (!)
- Memnuniyet için aferin veya okşamak (!)³⁸

Köpek eğitimi için altı maddeden oluşan eğitim usulleri, bazı komutlar ile nasıl yerine getirileceği ise şu şekilde açıklanmıştır:

1. Eğitmenin Yanında Yürümek: Köpek eğitmenin solunda ileri ve geri kalmamak üzere ve başı dik olmak şartıyla yürümelidir. Buna alıştırmak için eğitmen gidip gelirken köpeğin bağımlı kısa tutmalı ve ileri geçmesine geri kalmasına engel olmalıdır. Köpek bir müddet sonra bağı kuşatmadığı halde bile eğitmenin yanında bu şekilde gitmeye alışır.³⁹

³⁶ age.; s. 13.

³⁷ age.; s. 13.

³⁸ age.; s. 14.

³⁹ age.; s. 14.

2. Köpeği (oraya gel) Komutlarının Anlamlarına Alıştırmak: Bu eğitim, en gerekli talimlerden biridir. Bu eğitim için görevlendirilen eğitimciler iki ekip olarak ayrılmalıdır. Örneğin birinci ekibe ait olan personel, ortasından tasmaya bağlanmış uzunca bir ipin ucundan tutarak 10, 15, 20 metre gibi uzaklığa gidip orada durmalıdırlar. İkinci ekip köpeğin tasmasına bir kâğıt koyup koyduğu yere değerek köpeği itmelidir. Bu esnada açıkta bekleyen birinci ekip, gel gel diye köpeği çağırmalı ve gerekli -köpek başka istikamete yönelirse-olursa ipi çekmelidir.⁴⁰ Yanlarına yaklaştıkça her ikisi de karşılayarak köpeği okşamalı ve şeker veya üzüm, fındık vb. şeyler vermelidirler. Bundan sonra tekrar tasmaya kâğıt koyarak aynı tarzda geriye göndermelidirler. Köpek oraya gel komutlarının anlamını öğrendikten sonra ip çıkarılmalı ve mesafe giderek iki üç kilometreye kadar arttırılmalıdır. Mesafe arttırıldıktan sonra iki eğitimci ekip arasında uygun alanda bulundurulacak olan -senaryo gereği farklı- asker, sivil veya düşman kıyafetindeki şahıslar köpeği yanılmak için yolda giderken çağırmalı, gerçek anlarda eğitimcilerinden başka hiçbir kimsenin yanına gitmemesi için köpek yanlarına yaklaştığı zaman tüfek veya sopa ile ses çıkararak köpeği uyarmalıdır.⁴¹

Bu eğitimin uygulama sürecinde, farklı iki taburun bölüklerinden ve alaydan görevlendirilen eğitimciler, aynı zaman diliminde ve benzer eğitim yöntemleriyle çalışabilirler. Örneğin, taburdan sorumlu eğitim personeli, bölükten gelen bir köpeğe “gel” komutunu verdiği gibi, alaydan gelen bir köpeğe de aynı komutu vermeli ve her iki köpeği de tekrar geri göndermelidir. Başarının sağlanması, köpeklerin her birine eşit şekilde davranılması ve sabırla ilgilenilmesiyle mümkündür.⁴²

Taburlarca sınırlı miktarda örneğin birer veya ikişer köpek yetiştirilecekse bu eğitim, köpekler için görevlendirilecek eğitimcilerle yine aynı tarzda yapılmalıdır.⁴³

3. Köpeğe Oturmayı Öğretmek: Bu hareket köpeğin iki ön ayaklarını ileri uzatarak yere yatmaya başını doğru tutarak verilecek komuta kadar aynı pozisyonda durmasını sağlamak içindir. Eğitimcinin yanına gelen köpek, sevildikten / okşandıktan sonra (Otur!) denmeli ve yapıncaya / öğreninceye kadar eliyle oturtmalıdır.⁴⁴

4. Köpeğe Yatmayı Öğretmek: Eğitimci, yere yatarak köpeğe (Yat!) komutu vermeli başlangıçta beline basarak ve ayaklarını ileri çekerek yatırmalı ve yavaş yavaş elini üstünden kaldırmalıdır. Köpek ayağa kalkarsa

⁴⁰ age.; s. 14.

⁴¹ age.; s. 15.

⁴² age.; s. 15.

⁴³ age.; s. 15.

⁴⁴ age.; s. 15-16.

tekrar üstünden basılmalı ve bu suretle “kalk” komutundan önce kalkmasına engel olunmalıdır. Köpek (Kalk!) komutunu anlayamazsa başlangıçlarda ipinden yukarı doğru çekilmelidir.⁴⁵

5. Köpeğe Sürünmeyi Öğretmek: Yere yattıktan sonra (Sürün!) diyerek kendisi sürünmeli köpeğin belinden basarak sürünmeye mecbur etmelidir. Köpeğin eğitimini kolaylaştırmak amacıyla eğitilmiş bir köpeğin bulundurulması, eğitilmiş bir köpek bulunamazsa eğitilecek köpeğin karşısına büyükçe bir ayna konulması çok önemlidir.⁴⁶

6. Köpeğe Sabit Durmayı Öğretmek: Köpek iple diğer eğitmenin yanına giderken (Dur!) komutunu vermeli ve ipi tutularak köpeğin ilerlemesine engel olunmalıdır. Köpek bunu iyice öğreninceye kadar eğitim iple sonra ipsiz yaptırılmalıdır. Bu eğitim ilerledikçe köpek karşısında bulunan eğitmenin kolunu kaldırması veya belli bir işareti göstermesi suretiyle de köpek durdurulmalı ve sabit kalması sağlanmalıdır.⁴⁷

6. Tatbik-i Misal

Talimnamenin eğitim faaliyetlerini içeren “Tatbik-i Misal” bölümünde yer alan dikkat çekici nokta da muharebe sırasında iletişimin köpeklerle nasıl sağlanacağını anlatan örnek bir tatbikata yer verilmesidir. Burada tatbikata/örnek olaya şu şekilde değinilmiştir:

... birde... tarihinde ...inci kolordunun yaptığı manevra sahada başlayacaktı. Askerî birlikler yerlerini almaktaydı. Kolordu karargâhı mesken tutulan mahallin civarında ve uygun yerlerde muhabere / telefon merkezi kuruyordu. Bu merkez aynı zamanda köpek eğitmenlerinden birisinin de bulunacağı yerd. Fırkalarda bulunacak diğer eğitmenlerin her biri köpeklerini yanlarına alarak en kestirme yoldan (köpeğin gelmesi gereken) kendilerinin bünyesinde görevli oldukları fırkanın karargâhına gitmek üzere yola çıktı. Bu esnada savaş merkezi irtibatlı olan fırkalar, kolorduya ve alaylara eğitmeniyle birlikte birer köpek göndermekte idi. Bu şekilde alaylar, taburlarıyla fırkaya, taburlar da bölükleriyle alaya, bölükler de takımlarıyla tabura köpeklerini gönderdiler. Tatbik başlamış şiddetli topçu ateşi altında tüm irtibatın sağlanmayacak bir hâle geldiği kabul edilerek iletişimin köpekler vasıtasıyla sağlanmasına karar verildi. Kolordudan, fırkalara yazılan emir köpeklere gösterilerek tasmalarına konuldu ve gitmeleri için zincirleri açıldı. Karşılarındaki eğitmenleri istikametleri göstererek köpekleri salıverdiler. İki köpek kendi eğitmenlerinin buldukları fırkalara doğru olanca süratle koşuyorlardı. Yalnız, bir köpek yavaş yavaş gittiği için arkasından bağırlarak

⁴⁵ age.; s. 16.

⁴⁶ age.; s. 16.

⁴⁷ age.; s. 16.

tabanca ve tüfekle ateş açılarak koşması sağlandı. Köpeklerin zaman kaybetmesini önlemek amacıyla köpeğini gören eğitmen, köpeğine doğru ilerleyerek onu karşıladı ve yavaş yürümesine engel oldu.⁴⁸ Eğitmenine yaklaşan köpek hoşça davranılarak tasmaındaki kâğıt gösterilerek alındı ve dinlenmek üzere yatırıldı.

Zaman kaybedilmeden emrin gereği olarak alaylara gönderilmek üzere karşı cevaplar yazılarak aynı şekilde köpeklerin (alaylardan gönderilen) tasmalarına yerleştirilip geri gönderildi. Yolda bütün köpekler süratle hareket ettiler, alaylardan yazılan emir taburlara gelirken bir köpek arkadaşının yanına koşarak beraberce oynamaya başladı (köpeklerin arkadaş olmalarına veya arkadaşlarıyla yan yana gelmemelerine çalışılmalıdır.) Arkadan tabanca ile ateş açılarak köpeklerin yeniden göreve dönmeleri sağlandı. Bu esnada karşısındaki eğitmen köpeğe doğru koşarak yanına gelip emri aldı ve köpeği tekrar hedefine yöneltti. Diğer köpeği de eğitmenin bulunduğu mahale sevk ederek hedefine yönelmesi için arkasından ateş açtı. Bölüklere gelen emrin takımlara da gönderilmesi gerekiyordu. Bir takımın köpeği de bölükte bulunuyordu. Onunla hemen takımın emrini gönderdiler, diğer takıma da işaret edilerek köpeklerini hızla göndermeleri istendi ve kısa süre sonra da geldi. Bunun üzerine eğitmeni tarafından biraz okşanarak şımartıldıktan sonra emir gösterildi ve tasmaına konularak takıma iletilmek üzere gönderildi.

İki bölükten de tabur için yetiştirilen köpeklerle durum bildirildi. Diğer bölüğün köpeği ağır şekilde yaralandığından hastaneye gönderildi. Bunun üzerine hemen taburun bölük için yetiştirdiği diğer köpek⁴⁹ bölüğe gönderilerek, rapor tabura ulaştırıldı. Bu esnada kolordunun fırkalar, fırkaların alaylar, alayların taburlar için yetiştirdiği köpekler top ve tüfeklerin her tarafı saran atış seslerine rağmen eğitmenlerinin arasında sürekli gidip geliyorlar ve bütün görevliler de coşkulu bir şekilde görevlerini yerine getiriyorlardı.⁵⁰

7. Mütalaât -ı Umumiye

Talimnamenin son bölümü olan “Mütalaât -ı Umumiye” başlıklı genel değerlendirme kısmında köpek eğitimi ile ilgili dikkat edilmesi gereken ipucu tarzında bazı noktalar, şu şekilde sıralanmıştır:

1. Muhabere için seçilen köpeklerin boyunlarına “muhabere köpeğidir konuşulmaz” levhaları asılmalı (kesinlikle konuşulmamalı), eğitmenlerinden başkalarının köpeğe iltifat etmelerine, yemek vermelerine, sevmelerine kesinlikle engel olunmalıdır.

⁴⁸ age.; s. 17.

⁴⁹ age.; s. 18.

⁵⁰ age.; s. 19.

2. Takılacak tüm kayışlar, görevi esnasında takılmalı ve görevden döner dönmez hızla çıkarılmalıdır. Bu yöntem köpekte görevin başlayacağı-biteceği zaman hissini oluşturmak için önemlidir.

3. Köpek, bir faaliyet tamamlandığında görev için tekrar iade edilmeyecekse veya zaman varsa yatırılarak dinlendirilmesi gerekmektedir.

4. Köpeğe gereğinden fazla eğitim yaptırılması hayvanı sıkarken az eğitim yaptırılması da amaca hizmet etmez. Köpeğin şevk ve gayretle eğitim yapabilmesi için bu durum sürekli göz önünde bulundurulmalıdır. Koruma, şefkat ve ilgi ile davranan eğitmenler köpeğe daha fazla eğitim yaptırabilirler. Bu amaçla da köpek için görevlendirilen eğitmenler, genç olan, köpeği seven, sabırlı ve tahammüllü olan personelden seçilmelidir.⁵¹

5. Köpek daima bağlı bulunmalı ve eğitmenlerinden başka kimse tarafından bakılmamalıdır.⁵²

6. Eğitim sırasındaki bir komutu bir defada anlamayan köpek, kesinlikle dövülmemeli ve aynı harekete büyük bir sabırla köpek öğreninceye kadar devam edilmelidir.⁵³

7. Eğitimlere iyi havalarda ve belli mekânlarda başlanmalıdır. Bulunduğu alanın fiziksel koşullarını iyice öğrendiğinde eğitimlerini farklı mekân ve zamanlarda gece gündüz, sisli havalarda, yağmurda ve kışta yapmalıdır.

8. Köpeklerden hasta olanlar hayvan hastanelerine gönderilmeli veya diğerlerinden hemen ayrılmalıdır.

9. Köpeklerin fazla istihdamından mümkün olduğu kadar kaçınılmalı, günde iki defa kendi haber sahalarında (muharebede takımlardan bölüğe, bölükten tabura vb.) görev için koşturulmalıdırlar.

10. Başarı için bütün eğitimlerin ciddiyetle, sükûnetle yaptırılması ve güç gerektirecek tatbikatlarda köpeğin daima istihdamı gereklidir.

11. Köpek bir hareketi arzu ile öğrenmek istediği anda şiddet kullanmamak (boğazından çekmek, kamçı ile vurmak, bağırarak vb.) ve eylem gerçekleşir gerçekleşmez ödüllendirmek gereklidir. Bu hususun, köpeğin hassasiyet derecesine göre daima değişiklik gösterdiği unutulmamalıdır.⁵⁴

12. İki belli noktada iletişimin sağlanması her iki mahali de köpeğin bilmesi ile mümkündür. Hatta farklı ancak bilinen bir alan ise köpek sahibini arayarak bulur. Bunun için eğitmen köpeğin geleceği istikameti daima

⁵¹ age.; s. 19.

⁵² age.; s. 20.

⁵³ age.; s. 20.

⁵⁴ age.; s. 20.

gözetlemeli ve köpek uzaktan görünür görünmez “buraya” diye bağırmalı veya ismini çağırılmalı ve köpeğe doğru ilerlemelidir.⁵⁵

13. Talim ve terbiyede kolaylık olmak üzere alayların tüm köpeklerinin bir arada bulunması gerekir. Eğitimciler her yemek esnasında, tımarında, talimlerde köpeklerinin yanında bulunmak zorundadırlar.⁵⁶

14. Her bölükten bir veya iki köpek, birbirlerinin yedeği olarak belli eğitimciler vasıtasıyla (örneğin zabıta / asayiş görevi) yetiştirilerek iletişim faaliyetlerinde de görevlendirilebilir.

15. Köpek, eğitimlerinde yeterli derecede ilerledikten sonra bütün faaliyetlerinde eğitimcileri ile beraber bulundurulmalı, bomba, tüfek seslerine alıştırmakla bundan faydalanma usulleri, bizzat ortamda öğretmelidir. Tüfek patlar patlamaz eğitimci hemen yere yatarak sürünmeli veya çukurlardan gitmeli yahut kendisini hemen en uygun yere atarak orada süratle ilerlemelidir. Bu gibi hareketin ciddi bir şekilde tekrarı köpeğin kısa zamanda istenilen derecede yetişmesini sağlar.

16. Köpek yolda yavaş giderse eğitimci tarafından arkasından bağırma, taş atma, ateş açma vb. uyarıcılarla ikaz edilmelidir.

17. Kolordu, fırka veya bazı kıtalarda çok fazla köpeğe ihtiyaç duyulmaz. Bu gibi zamanlarda bunlar uygun alan ve kıtalara eğitimcileriyle gönderilerek faydalanılması sağlanmalıdır.

18. Seçilecek uygun cins ve eğitilmiş köpekler, uygun olmayanlara nazaran her zaman öncelikle tercih edilmelidir.⁵⁷

19. Mevzilerde sık aralıklarla, birbirlerine yakın bulundurulmuş köpeklerin görev sırasında sıklıkla birbirlerinin yanına gitmeyi tercih edecekleri hatırdan çıkarılmamalı iletişim merkezi seçimlerinde bu hususa azami dikkat etmelidir.

Sonuç

Türk askerî teşkilatının, kuruluşundan itibaren gücünü eğitimden aldığı ve her dönemde hizmete sunduğu tüm unsurların, canlı veya cansız, eğitime büyük önem verdiği, çalışmanın temel sonuçlarından biridir. Bu doğrultuda, teşkilatın sadece insan eğitime değil, aynı zamanda hayvanların eğitime de sürekli olarak önem verdiği tespit edilmiştir. Askerî eğitim sürecini bilinçli bir şekilde ve diğer gelişmiş devletleri referans alarak yürüten teşkilat, köpek eğitimini içeren talimnâme olduğu gibi, müfredat hazırlama ve belirleme

⁵⁵ age.; s. 20-21.

⁵⁶ age.; s. 20.

⁵⁷ age.; s. 21.

konusunda eğitim-öğretim süreci başlamadan önce detaylı hazırlıklar yapmıştır.

Çalışmada konu edinilen ve askerî eğitimin şekillendirilme sürecini kapsayan bu dokümandan, eğitim ilkelerinin ve esaslarının özenle planlandığı anlaşılmıştır. Buna göre;

Eğitim ilke ve esaslarının eğitim-öğretim dönemi öncesinde belirlendiği,

Müfredat hazırlanırken sadece yurt içi değil yurt dışı kaynaklara da başvurularak çağdaş ve gelecek ihtiyacını karşılar nitelikte içerik ve ders programlarının hazırlandığı,

Kaynakların kullanımında titiz davranıldığı,

Eğitim sürecinde eğitilenin esas alındığı ancak eğiticinin yeterlilik ve özelliklerinin uygunluğu noktasında da hassas davranıldığı,

Eğitim sürecinin pratik uygulamalarla desteklenerek alana katkı sağlar nitelikte yürütüldüğü,

Köpek eğitim talimnamesinin bugün kullanılan eğitimlerde de baz alındığı düşünüldüğünde ise sadece döneminin değil geleceğin ihtiyacına göre hazırlandığı da görülmüştür.

Ayrıca bu talimname ışığında dönemin gelişmiş ülkelerinin ordularındakine benzer nitelikte hazırlanmış olduğu ile “Avrupa orduları”, “Alman ordusu” ve “Fransız ordusu” ifadeleriyle örneklenen konularla eğitim müfredatı oluşturma bağlamında çağın gelişmelerinin yakından takip edildiği ile bunları takip edebilecek niteliklere haiz öğretici personele / subaya sahip olduğunu ve önem verildiğini de ifade etmek mümkündür.

Çalışmada, talimnamede yer alan verilere sadık kalınarak köpek eğitimi ve müfredatının yazıldığı dönemde nasıl ele alındığı ve bu sürece katkı sağlayan uygulamalar detaylandırılmıştır. Ancak bu uygulama eğitimlerinin sonuçları istatistiksel olarak değerlendirilmediğinden, alandaki başarı seviyesi kesin olarak tespit edilememiştir. Bununla birlikte, talimnamenin, günümüzde kullanılan yöntem, bilgi ve tekniklerle örtüşmesi ise başarılı bir eğitim müfredatı oluşturma kaynağı olduğunu göstermektedir, denilebilir.

KAYNAKLAR

EKİNCİ, Abdurrahim; “Kur’an’da Hayvanların Zikredilmesinin Hikmetleri”, Sırat, 2(2), 2021, s. 113-130.

GÜNDOĞDU, Cihangir; “Savaşın Meçhul Aktörleri: Osmanlı Cihan Harbi Seferberliğinde Hayvanlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi, S 53, 2022, s. 55-88.

Harp Köpeği Talimatnamesi; Kars, Sarıkamış Şark Cephesi Matbaası, 1337.

Nuri Halil; Vesâit-i Muharebeden Köpek Talim ve Terbiyesi, İstanbul, Necmi İstiklal Matbaası, 1341.

ÖZKUL, Türel-YERLİKAYA, Halis; “Tarih Boyunca Savaşlarda Hayvan Kullanımından Örnekler”, Veteriner Hekim Derneği Dergisi, 79(1), s. 31-38.

PHILLIPS, Gervase; “Animals in and At War”. The Routledge Companion to Animal-Human History, ed. Hilda Kean ve Philip Howell, Routledge, Taylor & Francis Group, Londra, 2019, s. 422-445.

SARIKAYA, Makbule; “Askerî Tarih Açısından Önemli Bir Belge: Harp Köpeği Talimatnamesi”, Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi, 14, 2009, s. 35-41.

YARAR, Ayşe; “Latin Amerika’da İspanyol Sömürgeciliği ve Simon Bolivar’ın Bağımsızlık Mücadelesi”, History Studies Dergisi, 5(1), 2013, s. 391-403.